

spisi so: gospodarski in gospodinjski list, naročilna pisma, vozna pisma, ponudna pisma, prošnje, izpiski ali konte, pobotni in prejemni listi, dolžna pisma, prepustna pisma, nakazna pisma, pooblastila, pogodbe, spričala, očitna naznanila, poslednja sporočila ali testamenti i. t. d. Teh spisov se učenci naj več in naj bolje vadijo po dobrih zgledih, ki jih vidijo spisovati in razlagati v šoli, in ki jih imajo v dobrih pomočnih knjigah; *) zraven tega se pa morajo učenci tudi že nekako vpeljavati v navadno življenje, da poznajo saj nekoliko opravila in okoliščine, ki človeka zadevajo, za kar pa je že treba bolj zrelega uma, — in ravno za to se teh spisov vadijo že bolj odrasli učenci.

To je načert in namen vsega spisja v ljudski šoli, ktere-rega pa učenci nikakor ne dosežejo, če se v tem že zgodaj zgodaj in sicer prav marljivo in umno ne vadijo. Posebno skerb in težavo pa ta poduk prizadevlje v naših slovensko-nemških glavnih šolah, kjer se morajo učenci vaditi v dveh jezikih spisovati, — in če že Nemeč imenuje nauk v spisovanji pri svojih otrocih „Marterzange“, koliko večja muka je to učencem in učiteljem, ki se učé in učé spisovati v tujem jeziku! Veliko stori in premaga tu nevtrudljivo prizadevanje modrega učitelja in bistre glavice naših učencev, toda le prerado se pri vsem tem le še pokaže, da marsikteri učenec, ki doverši četerti razred glavne šole, ne zna spisovati ne po slovenski, in ne po nemški naj bolj potrebnih in naj ložjih spisov v življenji. Za tega voljo pri tem poduku učitelj ne dela nikoli preveč, — premalo pa kmali, in starši naj se nikar ne čudijo, če vidijo, da njih otroci v šoli in domá toliko pišejo in pišejo. A. P.

Stari in mladi Slovenec.

G.

Gadati.

O. Gadati mi služi v tistem pomenu, v katerem mi rabita glagola g a n a t i in g a t a t i, conicere, coniectura assequi, putare, proponere, vaticinari, in tako tudi glagolniki gadanije,

*) Glej tudi Praprotnikovo „Spisje za slovensko mladino“ (drugega pomnoženega natisa), ki je naprodaj v M. Gerberjevi založbi v Ljubljani. Vredn.

gananije, gatanije t. j. aenigma, vaticinium, problema, propositio.

S. Dasi knjižniki moji pisarijo že vse tri, vendar moram spoznati, da doslej še nobenega prav na tanko ne umém.

O. G a d a t i je iz scr. g a d loqui, in primerjam ga z goditi, russ. g a s l o, pol. gadnać lit. goditi conicere žadas sermo let. gadat cogitare. Iz tega je tudi godū (cf. rok-rek), goditi, pogoditi (sedare, placare, lat. tempus in temperare, temperies, tempestas), godina itd. (Nov. 1856).

S. O poslednjem sem že govoril (Jezičn. II, 4), in spominjam se o tej priliki, da je v Čes. Mus. l. 1852. razlagal nekdo iz god-ždati, godnaťi-goditi-gadati polj. in luž. godlo, čes. heslo, slov. (Gutsman, Murko itd.) geslo, Lösungswort, Parole.

Ganati.

O. G a n a t i proponere-ortum est e g a d u t i h a h n a t i e h a h —, rus. ugonuťi (god) coniectura assequi, nsl. ugoniti, uganiti, od tod uganka aenigma, zagonka, zaganka, hrov. serb. gonetka, zagonetka, gonetalac, gonetnik augur; nsl. pacisci: u g a n j e n a p l a č a.

S. Poslednje mi je znano, in uganiti v pomenu: zastavico rešiti, zadeti, in uganka aenigma. — Tudi o teh je pisal moj Davorin (Nov. 1862), češ, da moramo pisati: „smo uganjali, ne pa ugibali“, — iz sanskr. g a n reputare (putare izvirno: scindere, „putavit vitim“ Varro t. j. obrezal je terto, tedaj reputare zaznamljano prebirati, cf. nem. raten — rechnen — zahlen), toraj ganati, uganjati, uganjka, rathen, errathen, Räthsel, ne pa iz g e n e m, moveo. — Morebiti je res, toda jaz tega sedaj še poterđiti ne morem.

Gatati.

O. G a t a t i conicere, obscure significare; gatū kakar g a d ū k a coniectura; gatavac hariolus Wahrsager, cf. goth. qithan, ahd. quedan dicere.

S. Jugoslovani rabijo to besedo velikrat, da vem vsaj njen pomen.

Gati.

O. Ravno tako pisarijo stsl. g a t i agger, nsl. g a t m. canalis; g a t a p o n s v i m i n e u s h a b d. z a g a t a v i a a n g u s t a, z a g a t i t i (usta) obturare.

S. Metelko piše zagaten - tna - o herb; zagaten - tena - o verstopft; in zagatno vreme, sem čul, kadar je od juga in je človeku vse pretesno.

Gvozdi.

O. Gvozdi m. clavus, gvozdič, nsl. zagvozda, zagozda in zaglozda cuneus.

S. Gvoz d, gvozdic - ec, gvozdič clavus Nagel; nasproti gvozd - gojzd - gozd silva. Omenim naj tega imena tudi, ker Čehi pravijo hvoz d - ik - iček a) Nagel; b) Nelke, Nelkchen.

Glavizna.

O. Glavica, glavije, glavistvo, in glavizna, caput, capitulum, kar tvoje poglavje.

S. Nahaja se v cerkvenih in drugih Vaših knjigah, da bode na zbiro i meni.

Glagolati.

O. Tega imaš že v brizinskih spominkih: loqui, dicere, nunciare.

S. Slovníčarji so mi ga sploh ohranili, sicer ga rabim premalo, in poprijeti se hočem tudi Vaših: glagol, glagolnik rhetor, interpres, glagoljiv loquax, glagolino adv. verbis — i dejstveno.

Globa.

O. Dasi jo rabijo Rumuni, Serbi in Bulgari v pomenu mulcta (Geldbusse), vendar menim, da je tuja cf. alb. ghjobjü Vermögen, Busse.

S. Zašla je že tudi med Slovence, in zadeva nas v djanji tako, da i besede globa t. j. kazen, pokora v dnarjih — pogrešati ne moremo. Temu, ki jo pobira, porečem kakor Vi nek daj: globnik, globar mulctas colligens.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

Goré in reke.

O. Koroško mejí na sever na Solnograško in Štajersko, na vzhodu na Štajersko, na jug na Benečansko, na Goriško in